

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

NGUYỄN THỊ THU HIỀN

**TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH LÀNG BẠCH LIÊN,
XÃ LIÊN PHƯƠNG, HUYỆN THƯỜNG TÍN,
THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC
Mã số: 52 32 03 05**

HÀ NỘI - 2014

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	2
Chương 1: ĐÌNH LÀNG BẠCH LIÊN TRONG DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ ..9	
1.1. Tổng quan về làng Bạch Liên	9
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên.....	9
1.1.2. Đời sống dân cư.....	11
1.1.3. Truyền thống văn hóa, lịch sử cách mạng.....	13
1.2. Đình làng Bạch Liên	18
1.2.1. Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của đình làng Bạch Liên .	18
1.2.2. Nhân vật được thờ trong đình làngBạch Liên.....	20
Chương 2: GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC, DI VẬT, CỔ VẬT VÀ LỄ HỘI ĐÌNH LÀNG BẠCH LIÊN	26
2.1. Giá trị kiến trúc đình làng Bạch Liên.....	26
2.1.1. Không gian cảnh quan	26
2.1.2. Bố cục mặt bằng tổng thể.....	29
2.1.3. Các đơn nguyên kiến trúc.....	29
2.1.4. Trang trí kiến trúc	39
2.2. Di vật, cổ vật trong đình làng Bạch Liên.....	41
2.2.1. Di vật gỗ.....	42
2.2.2. Di vật đồng.....	50
2.2.3. Di vật đá.....	51
2.3. Lễ hội đình làng Bạch Liên	53
2.3.1. Thời gian và lịch lễ hội	54
2.3.2. Chuẩn bị lễ hội.....	55
2.3.3. Diễn trình lễ hội	59
2.3.4. Ý nghĩa lễ hội đình làng Bạch Liên.....	67

Chương 3: VẤN ĐỀ BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ ĐÌNH LÀNG BẠCH LIÊN.....	70
3.1. Thực trạng đình làng Bạch Liên	71
3.1.1. <i>Thực trạng kiến trúc.....</i>	71
3.1.2. <i>Thực trạng di vật, cổ vật.....</i>	71
3.1.3. <i>Thực trạng lễ hội.....</i>	72
3.2. Một số giải pháp bảo tồn đình làng Bạch Liên	74
3.2.1. <i>Vấn đề cần quan tâm.....</i>	74
3.2.2. <i>Giải pháp bảo tồn đình làng Bạch Liên.....</i>	76
3.3. Khai thác phát huy giá trị đình làng Bạch Liên	82
KẾT LUẬN	86
TÀI LIỆU THAM KHẢO	88
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Di sản văn hóa Việt Nam là tài sản quý giá của cộng đồng các dân tộc và là một bộ phận của di sản văn hóa nhân loại, có vai trò to lớn trong sự nghiệp dựng nước và giữ nước của dân tộc ta. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, trong những năm qua, nền văn hóa Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu to lớn. Tuy nhiên, cùng với thời gian, do hoàn cảnh và nhiều lý do khác nhau, những di sản văn hóa được các thế hệ cha ông để lại đang có nguy cơ mai một. Trước nhu cầu đổi mới của đất nước đã, đang, và sẽ đặt ra những đòi hỏi cần phải giải quyết nhiều nhiệm vụ quan trọng, cấp bách trong đó có vấn đề bảo tồn di tích lịch sử văn hóa. Theo tinh thần nội dung Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII), Kết luận Hội nghị lần thứ 10 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa IX) và dự thảo Báo cáo chính trị Đại hội X chỉ rõ: Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển. Đường lối lãnh đạo của Đảng trong thời kỳ đẩy mạnh sự nghiệp công nghiệp hóa là: Phát triển kinh tế làm trọng tâm, xây dựng Đảng là then chốt, lấy văn hóa làm nền tảng tinh thần của xã hội. Văn hóa chính là bản sắc riêng của mỗi cộng đồng dân tộc. Trong xu thế hội nhập cùng sự phát triển của toàn cầu hóa, Đảng ta chủ trương xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc, triển khai sâu rộng phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”.

1.2. Di tích lịch sử văn hóa là một bộ phận của di sản văn hóa Việt Nam gồm nhiều loại trong đó đình làng là một loại di tích có giá trị độc đáo. Đình làng - một mảnh hồn quê, một nét đẹp của xóm làng Việt Nam, từ lâu đã in vào tâm khảm mỗi con người và tỏa sáng trong những áng thơ văn

“Hôm qua tát nước đầu đình

Để quên chiếc áo trên cành hoa sen”

Đã từ rất lâu rồi, khi nói đến văn hoá làng - nét văn hoá của nông thôn Việt Nam, chúng ta liên tưởng ngay tới những hình ảnh rất đặc trưng, làm nên biểu tượng của làng quê. Đó là hình ảnh của "cây đa, bến nước, sân đình, bụi tre, vườn cây, ao cá...". Đình làng với chức năng là nơi thờ cúng Thành hoàng, là trụ sở hành chính, đồng thời là nơi diễn ra các hoạt động văn hóa của cộng đồng cư dân làng xã. Đình làng sẽ trở nên có ý nghĩa hơn nếu ta đi sâu tìm hiểu, nghiên cứu và bóc tách từng lớp văn hóa chứa đựng trong nó. Thông qua đó, có thể bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa, góp phần làm phong phú kho tàng di sản văn hóa dân tộc.

1.3. Trong loại hình di sản văn hóa vật thể, kiến trúc đình làng là một loại hình di sản văn hóa độc đáo. Đình làng Bạch Liên là một công trình kiến trúc nghệ thuật đặc sắc còn bảo lưu được những giá trị đặc trưng của kiến trúc thời Hậu Lê. Hiện chưa có một công trình nghiên cứu đầy đủ, hệ thống về đình làng Bạch Liên. Vì vậy được sự đồng ý của Khoa Di sản Văn hóa, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội và giáo em hướng dẫn em đã chọn đề tài: ***“Tìm hiểu di tích đình làng Bạch Liên, xã Liên Phương, huyện Thường Tín, thành phố Hà Nội”*** làm bài khóa luận tốt nghiệp với mong muốn góp một phần nhỏ vào công cuộc bảo vệ di tích lịch sử văn hóa của dân tộc.

2. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu là đình làng Bạch Liên, xã Liên Phương, huyện Thường Tín, thành phố Hà Nội.

- Phạm vi nghiên cứu:

+ *Phạm vi không gian*: Nghiên cứu di tích đình làng Bạch Liên trong không gian văn hoá của làng Bạch Liên, xã Liên Phương, huyện Thường Tín, thành phố Hà Nội.

+ *Phạm vi thời gian*:

Đối với giá trị văn hóa vật thể, xác định nghiên cứu từ khi đình được khởi dựng, trùng tu, sửa chữa cho tới nay.

Đối với giá trị văn hóa phi vật thể, nghiên cứu lễ hội đình làng Bạch Liên hiện nay, trong trường hợp có thể sẽ so sánh với lễ hội xưa để thấy được những nét biến đổi của lễ hội đình làng Bạch Liên.

3. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu vùng đất, con người nơi di tích tồn tại làm cơ sở cho việc nghiên cứu di tích.

- Tìm hiểu quá trình hình thành, tồn tại của di tích đình làng Bạch Liên từ khi khởi dựng cho tới nay.

- Tập trung nghiên cứu đánh giá kiến trúc, di vật, cổ vật cùng lễ hội của đình làng Bạch Liên làm cơ sở định hướng cho công tác bảo tồn.

- Trên cơ sở khảo sát thực tế về thực trạng di tích đưa ra một số giải pháp nhằm góp phần bảo tồn và phát huy tốt nhất giá trị di tích.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp nghiên cứu liên ngành: Bảo tàng học, Sử học, Dân tộc học, Văn hóa học, Mỹ thuật học...

- Phương pháp khảo sát, điền dã: Quan sát, mô tả, phỏng vấn, ghi chép, đo vẽ, chụp ảnh, tham dự.

- Phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp, so sánh trên cơ sở các tư liệu như sách, hồ sơ, các tư liệu khảo sát thực địa.

5. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, phụ lục, khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1: Đình làng Bạch Liên trong diễn trình lịch sử

Chương 2: Giá trị kiến trúc, di vật, cổ vật và lễ hội đình làng Bạch Liên

Chương 3: Vấn đề bảo tồn và phát huy giá trị đình làng Bạch Liên

Đây là công trình nghiên cứu khoa học của em nhằm trả bài tốt nghiệp khóa 30 khoa Di sản Văn hóa, trường Đại học Văn hóa Hà Nội. Trong quá trình thực hiện đề tài, em đã gặp không ít những khó khăn về tư liệu viết, trình độ bản thân còn hạn chế... Do vậy, bài viết sẽ không tránh khỏi những thiếu sót, kính mong thầy cô, bạn bè đóng góp ý kiến để người viết hoàn thiện khóa luận của mình.

Qua đây, em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới các thầy cô giáo trong Khoa Di sản Văn hóa, các cô chú trong Ban quản lý di tích đình làng Bạch Liên và đặc biệt thầy Nguyễn Văn Tiến đã trực tiếp hướng dẫn em trong suốt thời gian làm khóa luận tốt nghiệp để em có thể hoàn thành khóa luận của mình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Toan Ánh (1992), Hội hè đình đám, Nxb. Tp. Hồ Chí Minh.
2. Toan Ánh (1992), Nếp cũ, tín ngưỡng Việt Nam (tái bản), Nxb. Tp. Hồ Chí Minh.
3. Ban chấp hành đảng bộ xã Liên Phương (2009), Lịch sử cách mạng của đảng bộ và nhân dân xã Liên Phương (1945 – 2005), Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội.
4. Ban thường vụ huyện ủy Thường Tín (2004), Thường Tín đất danh hương, Nxb. Sở Văn hóa Thông tin Hà Tây.
5. Báo cáo của Lý trưởng Lương Văn Can tháng 7 năm 1938 gửi chi phủ Thường Tín.
6. Trần Lâm Biền (2003), Đồ thờ trong di tích của người Việt, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
7. Trần Lâm Biền (2003), Lịch sử Mỹ thuật Việt Nam, trường Đại học Văn Hóa Hà Nội.
8. Trương Duy Bích (1998), Điều khắc đình làng Văn hóa dân gian những lĩnh vực nghiên cứu, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
9. Phan Kế Bính (2005), Việt Nam phong tục, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
10. Bộ Văn hóa Thông tin, Viện bảo tồn di tích (2005), Dẫn biên kiến trúc truyền thống vùng Châu thổ sông Hồng. Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ.

11. Nguyễn Du Chi (2003), Hoa văn Việt Nam, Nxb Viện Mỹ Thuật, Hà Nội.
12. Phan Huy Chú (1961), Lịch triều hiến chương loại chí, Nxb. Sử học, Hà Nội..
13. Nguyễn Văn Cương (2007), Mỹ thuật đình làng đồng bằng Bắc Bộ, Nxb. VHTT, Hà Nội.
14. Trịnh Minh Đức, Phạm Thu Hương (2007), Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa, Nxb. Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
15. Hiến pháp nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
16. Hồ sơ khoa học di tích đình Bạch Liên, xã Liên Phương, huyện Thường Tín, thành phố Hà Nội (2012).
17. Hương ước làng Bạch Liên 1922.
18. Vũ Ngọc Khánh (2002), Thành hoàng làng Việt Nam, Nxb. Thanh niên, Hà Nội.
19. Vũ Tam Lang, Kiến trúc cổ Việt Nam, Nxb. Xây dựng, Hà Nội.
20. Ngô Sĩ Liên (2011), Đại Việt sử ký toàn thư, tập 2, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
21. Luật Di sản Văn hóa năm 2001 và Sửa đổi, bổ sung năm 2009, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
22. Nguyễn Đức Nùng (Chủ biên) (1973), Mỹ thuật thời Lý, Nxb Văn hóa, Hà Nội.

23. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Kự (1988), Đỉnh Việt Nam, Nxb. Tp. Hồ Chí Minh Nguyễn Khắc Thuần, Danh tướng Việt Nam, tập 1, Nxb. Giáo dục Việt Nam.
24. Nguyễn Khắc Thuần, Danh tướng Việt Nam, tập 1, Nxb. Giáo dục Việt Nam.
25. Lê Trung Vũ (Chủ biên), (1992), Lễ hội cổ truyền, Viện Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Văn hóa dân gian, Nxb KHXH, Hà Nội.